

Erik Lieshout, Arno Hagers en Reinier van Brummelen, *To stay alive: a method*

Nederland, 2016, 70 minuten

In 1991 verscheen bij een kleine Parijse uitgeverij een kort essay met de titel *Rester vivant: méthode* van de toen nog onbekende Franse schrijver Michel Houellebecq. De Nederlandse vertaling luidt: *Leven, lijden, schrijven: methode*. Met een knipoog naar het genre van het zelfhulpboek brengt Houellebecq hier een ode aan het vermogen van de mens om poëzie en kunst te maken. Zijn vertrekpunt daarbij: het lijden in het leven. Tegen de achtergrond van onze wereld waarin pijn, lijden en menselijke kwetsbaarheid steeds weer wordt bestreden of vermeden, wijst Houellebecq op een andere richting. Sommige vormen van lijden laten zich niet oplossen en vragen eigenlijk maar om één ding: gehoord te worden. Juist voor mensen die op het punt staan het bijltje erbij neer te gooien, is er daarom een uitweg: Schrijf! Maak kunst! Dicht! En dus lezen we in het essay prikkelende zinnen als: 'Streef niet naar kennis om de kennis alleen. Alles wat niet rechtstreeks

voortvloeit uit emotie is in de poëzie van nul en generlei waarde. (...) De emotie verbreekt de causale keten; alleen zij stelt ons in staat het wezen der dingen waar te nemen; de overdracht van die waarneeming is het doel van poëzie.'

In 2016 verscheen het filmmessay *To stay alive: a method* van drie Nederlandse filmmakers. Een bijzondere film, gemaakt onder leiding van regisseur Eric Lieshout die al eerder met Houellebecq in een filmproject had samengewerkt. Op stijlvolle wijze wordt in deze film het essay en het onderliggende thema over hoe te leven met de zwaarte van het bestaan in beeld gebracht. Daarom is de film grotendeels een documentaire. We volgen verschillende personen die dagelijks worstelen met hun kwetsbaarheid en daar doorheen hun plek in het leven trachten te vinden. Zo leren we Jerome kennen, die jarenlang een eigen communicatiebureau leidde en lange dagen maakte. Van de ene op de andere dag ontwikkelde hij een angststoornis, werd meermalen opgenomen in een psychiatrische kliniek en leeft nu onder permanente controle van een psychiater. Ook volgen we Anne-Claire die in haar kleine

Parijse appartementje gedichten schrijft om zo een omgang met haar donkere gedachten te kunnen vinden. Haar oorspronkelijke naam was Anne, maar op haar twaalfde noemde zij zich Anne-Claire om daarmee haar tweelingzusje, dat vlak na hun geboorte was overleden, in herinnering te houden. Ze leeft van een kleine baan als receptioniste, maar onder die schijn van normaliteit gaat een kwetsbare vrouw schuil die al verschillende pogingen tot zelfdoding heeft gedaan. Tot slot is daar de schilder Robert die in zijn atelier via beelden, lijnen en kleuren de onrust in zijn hoofd en leven zowel tot uitdrukking als tot bedaren tracht te brengen.

Rondom deze indringende portretten en ontroerend gedocumenteerde personen krijgt de film vorm door een verteller die fragmenten uit het essay voorleest. De krachtige en karakteristieke vertelstem is van de intrigerende Amerikaanse punkrocker Iggy Pop; zelf ook niet onbekend met het rauwe leven. Regisseur Lieshout vertelde in een interview dat hij hem benaderde en het essay van Houellebecq aan hem opstuurde. Iggy Pop reageerde direct met de boodschap: 'Dit gaat over mijzelf', en wilde dolgraag aan het project meewerken. En zo volgen we in de film de oude maar vitale punkrocker die – al lezend uit het essay, mijmerend en vertellend over zijn eigen leven – op weg is naar Frankrijk. Daar heeft hij uiteindelijk een ontmoeting met een kunstenaar genaamd Vincent die gespeeld wordt door ... de schrijver Michel Houellebecq. Zo ontstaat er in deze film ook een bijzonder spel van schijn en wezen. Houellebecq speelt een fictief karakter, maar speelt daarmee feitelijk zichzelf. Want het essay is ooit geschreven toen hij op

een moeilijk punt in zijn bestaan stond. In de film wordt het niet verteld, maar het was in een tijd dat zijn leven uit elkaar viel; hij zat vast op zijn werk als IT'er op een ministerie, had een ongelukkig huwelijk en worstelde met gedachten over suïcide. De vragen uit het essay zijn dus ook zijn persoonlijke levensvragen. Hoe spreek je jezelf moed in op zo'n dieptepunt in je leven? Waar wil je nog voor leven, als alles eraan je pijn doet? Uit die vragen is het essay geboren rond de kerngedachte: een dode dichter schrijft niet, daarom is het essentieel dat u in leven blijft.

Aan het einde van de film ontmoeten verteller en schrijver elkaar. Zittend aan een keukentafel in het huis van de grootouders van Houellebecq gaan de twee mannen in gesprek. Het is een aandoenlijke en droogkomische scene. Misschien komt daarin wel het meest bijzondere aspect van deze film aan het licht: de lichtheid en humor, de poëtische kwaliteit waarmee de zwaarte van de thematiek gebracht wordt. De film brengt door het stijlvolle camerawerk en de mooie muziek de mogelijkheid van levenskunst of misschien wel levenspoëtica op een zeer boeiende manier in beeld: ga de 'plekken der moeite' in het leven niet uit de weg, blijf in leven en wees een dichter!

To stay alive: a method is verkrijgbaar op dvd, maar kan ook online bekeken worden op de (kosteloos toegankelijke) documentairewebsite www.2doc.nl.

Martijn Rozing is geestelijk verzorger en zorgethicus bij het IJsselland Ziekenhuis te Capelle aan den IJssel. Daarnaast verzorgt hij filmavonden. E-mail: martijn.rozing@gmail.com.